

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD KOŠICE

váš list číslo / zo dňa AB01-11-005/2022 / 12.07.2022
číslo konania: KPUKE-2022/15215-02/59700/HT
vybavuje / kontakt: Mgr. Martin Horvát / 055-2455 824 / podatelna.ke@pamiatky.gov.sk
Košice, 14.07.2022

Krajský pamiatkový úrad Košice (ďalej len „správny orgán“), ktorý je podľa § 11 odseku 1 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“) vecne príslušným správnym orgánom a podľa § 9 odseku 5 pamiatkového zákona miestne príslušným správnym orgánom na úseku ochrany pamiatkového fondu, archeologických nálezov a archeologických nálezísk podľa § 46 zákona č. 71/1967 Z. z. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (správny poriadok) (ďalej len „správny poriadok“) vydáva na základe súčasného stupňa poznania kultúrno-historických hodnôt pamiatkového územia podľa § 36 odseku 3 pamiatkového zákona toto

rozhodnutie:

Správny orgán v konaní, začatom z vlastného podnetu dňa 13.07.2022 po podaní žiadosti o vydanie rozhodnutia o archeologickom výskume spoločnosťou MH invest II, s. r. o., Trnavská cesta 100, 821 01 Bratislava, rozhodol, že je **nevyhnutné vykonať záchranný archeologický výskum** ako predstihové opatrenie podľa § 35 odseku 4b) pamiatkového zákona za účelom záchrany archeologických nálezov a nálezísk, predpokladaných v zemi na území stavby „**Strategické územie Valaliky**“ v kat. území Valaliky na parcelách E7-316/14, E7-312/2, E7-316/108, E7-434, E7-430, E7-428, E7-425, E7-137, E2-264/8, E2-243, a na všetkých parcelách dotknutých stavbou, v kat. územiach Geča, Čaňa, Haniska, Sokoľany, Gyňov, Trstené pri Hornáde, Košice – Šebastovce, Košice – Barca, Košice – Šaca, Železiarne.

Správny orgán podľa § 36 odseku 1 a § 39 odseku 3 pamiatkového zákona a Vyhlášky Ministerstva kultúry SR č. 231/2014 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „Vyhláška“), **určuje nasledujúce podmienky vykonávania výskumu:**

1. **Druh výskumu:** záchranný archeologický výskum.
2. **Miesto a rozsah vykonávaného výskumu:** celé územie stavby „**Strategické územie Valaliky**“ v kat. území Valaliky – výstavba výrobného závodu, v kat. území Valaliky, Geča, Čaňa, Haniska, Sokoľany, Gyňov, Trstené pri Hornáde, Košice – Šebastovce, Košice – Barca, Košice – Šaca, Železiarne – výstavba externej infraštruktúry a na všetkých parcelách dotknutých stavbou.
3. **Spôsob vykonávania výskumu:**
 - **Prvá etapa:** Predstihový sondážny výskum bude realizovaný v dostatočnom predstihu pred začatím stavebných – výkopových prác pre stavbu Strategického územia Valaliky. Sondážny archeologický výskum bude realizovaný mechanizmami s plochou sťahovacou lyžicou o šírke 2m formou kopaných sond po ílovej geologickej podlaži. Rozstup a počet sond bude určený počas vstupnej komisie pre predmetný výskum.

Sondážny výskum bude realizovaný na celom území, plánovanom na výstavbu hál, stavebných objektov a komunikácií. V prípade zachytenia rozsiahlych archeologických nálezov (napr. pohrebisko, sídlisko) bude zvolený postup plošným výskumom medzi jednotlivými sondami, ktoré budú určovať predpokladaný okraj archeologickej lokality, a doskúmaním nálezov v ucelených nálezových situáciách a následnou dokumentáciou archeologických nálezových situácií a záchranou nálezov.

- **Druhá etapa:** Vzhľadom na rozsah stavby nebude možné v predstihu preskúmať dostatočne celé územie stavby sondážne, preto bude výskum pokračovať aj počas stavebných – výkopových prác formou ich sledovania. Záchranný výskum sa vykoná v úzkej súčinnosti a počas vykonávaných výkopových: zemných stavebných prác formou archeologického dozoru, t. z. za prítomnosti archeológa, za účelom vyhľadávania, zberu, identifikácie a vyhodnotenia archeologických nálezov, resp. tak, aby bolo možné počas prác zistený archeologický nález bezodkladne ručným výkopom obnažiť, preskúmať, zdokumentovať nálezové súvislosti, a potom huteľný nález vyzdvihnúť. Prípustné je aj v rámci výskumu vyhľadávanie metódou detekcie kovov. Počas výkopových prác alebo po dosiahnutí povolenej stavebnej hĺbky výskumník zdokumentuje vybrané reprezentatívne úseky odkrytých zemných profilov so zameraním na charakteristickú lokálnu stratigrafiu odkrytých historických antropogénnych vrstiev.
- V prípade zistenia archeologického objektu nemožno vylúčiť potrebu archeobotanického **vzorkovania** jeho výplne pre účely laboratórnej analýzy. Súčasťou archeologického výskumu a jeho výskumnej dokumentácie môžu byť ostatné odborné analýzy a následné konzervovanie alebo **reštaurovanie** cenných archeologických nálezov (napr. fragmenty keramických nádob, poškodené kovové predmety), vyplývajúce z materiálnej povahy týchto nálezov, ktoré zabezpečí oprávnená osoba.
- V prípade lokalizácie **závažného** nálezu (napr. mohyla, depot predmetov) oprávnená osoba - archeológ bezodkladne prizve na ohliadku zástupcu správneho orgánu. Každý ďalší postup stavebníka a oprávnenej osoby bude prerokovaný so správnym orgánom, ktoré určí rozsah lokálnej sondy za účelom dostatočného pokrytia miesta nálezu a jeho preskúmania. Podmienky vykonania výskumu môžu byť počas jeho realizácie **doplnené**, príp. **upravené** podľa aktuálnej nálezovej situácie počas štátneho pamiatkového dohľadu zamestnancom KPÚ KE.
- **Realizátor výskumu** prizve na komisiu prebiehajúceho záchranného výskum **zástupcu správneho orgánu**, ktorému počas komisie odprezentuje postup výskumu a zistené poznatky a nálezy. Z tejto komisie bude spísaný záznam zo štátneho pamiatkového dohľadu, ktorý bude podkladom výskumnej dokumentácie z archeologického výskumu.

4. Nakladanie s nálezmi:

- a. Podľa § 40 odseku 6 pamiatkového zákona je vlastníkom archeologických nálezov Slovenská republika.
- b. Podľa § 39 odseku 12 pamiatkového zákona je oprávnená právnická osoba na vykonávanie výskumov povinná držať a chrániť archeologický nález až do odovzdania archeologického nálezu podľa § 40 odseku 8 alebo až do prevodu vlastníckeho práva alebo správy podľa § 40 odseku 9 pamiatkového zákona.
- c. Ďalší postup ochrany archeologických nálezov určuje § 40 odseky 5-9 pamiatkového zákona.

Pri zabezpečení archeologického výskumu je stavebník povinný:

1. Uhradiť náklady na výskum podľa § 38 odseku 1 pamiatkového zákona.
2. Uzatvoriť zmluvu za účelom realizácie **archeologického výskumu** s oprávnenou právnickou osobou na vykonávanie archeologických výskumov alebo Archeologickým ústavom SAV podľa § 36 odseku 4 pamiatkového zákona.
3. Najneskôr 15 dní pred začatím zemných prác s uvedením čísla tohto rozhodnutia písomne (alebo emailom na adresu: podatelna.ke@pamiatky.gov.sk) oznámiť správnenému orgánu začatie zemných prác a názov oprávnenej právnickej osoby, ktorá bude vykonávať archeologický výskum.
4. Doručiť preukazne kópiu tohto rozhodnutia po nadobudnutí právoplatnosti oprávnenej osobe, ktorá bude vykonávať archeologický výskum.
5. Zabezpečiť prizvanie správneho orgánu na prebiehajúci výskum za účelom vykonávania štátneho dohľadu podľa § 9 odseku 8 pamiatkového zákona a pre určenie lehoty na odovzdanie výskumnej dokumentácie, podľa § 39 odseku 9 pamiatkového zákona.

Pri zabezpečení archeologického výskumu je vlastník povinný:

1. Odovzdať bezodplatne jedno vyhotovenie výskumnej dokumentácie, spracovanej oprávnenou osobou, správnenému orgánu a Archeologickému ústavu SAV, podľa § 39 odseku 9 pamiatkového zákona. **Výskumná dokumentácia bude podkladom pre záväzné stanovisko správneho orgánu ku kolaudačnému konaniu.** Výskumná dokumentácia bude spracovaná podľa § 10 Vyhlášky a bude okrem iného obsahovať:
 - a. výškopisný a polohopisný geodetický priemet nálezových situácií do katastrálnej mapy (súradnicový systém JTSK, výškový Balt po vyrovnaní)
 - b. geodetické polohopisné a výškopisné zameranie nehnuteľných archeologických nálezov
 - c. grafickú dokumentáciu archeologických nálezov v mierke 1:10 alebo 1:20
 - d. farebne vytlačený výber charakteristickej fotografickej dokumentácie

Správny orgán žiada dotknuté stavebné úrady, aby sa toto rozhodnutie stalo, podľa § 126 odseku 1 stavebného zákona, súčasťou stavebného povolenia.

Odôvodnenie

Žiadosť o stanovisko k zámeru tejto stavby podala dňa 13.07.2022 spoločnosť MH invest II, s. r. o., Trnavská cesta 100, 821 01 Bratislava. V žiadosti k predmetnému zámeru žiada spoločnosť o vydanie rozhodnutia o archeologickom výskume, a na základe tohto správny orgán upúšťa od oznámenia o začatí správneho konania vo veci vydania rozhodnutia, ktoré vydáva priamo na žiadosť žiadateľa. Prílohou žiadosti je aj osvedčenie o významnej investícii, vydané Ministerstvom Hospodárstva SR na predmetné územie o rozlohe cca 1047,5 ha.

Podľa údajov v žiadosti je predmetom stavby vybudovanie Strategického územia Valaliky južne od Košíc so zámerom výstavby výrobného závodu VOLVO, vrátane externej infraštruktúry. Predmetné územie sa rozkladá na rozsiahlom území medzi obcami území Valaliky, Geča, Čaňa, Haniska, Sokoľany, Gyňov, Trstené pri Hornáde, Košice – Šebastovce, Košice – Barca a plocha je momentálne využívaná na pestovanie plodín ako orná pôda. Na predmetnej ploche zatiaľ neevidujeme deštruktívny archeologický výskum, ktorý by jednoznačne datoval a jasne lokalizoval archeologické lokality. Medzi najvýznamnejšie archeologické nálezy, ktoré priamo susedia s riešeným územím, môžeme považovať priamo obec Valaliky, ktorá vznikla v roku 1961 spojením štyroch obcí: Buzice, Bernátovce, Všechných a Košťany. Z obce Buzice sú vo Východoslenskom múzeu v Košiciach evidované dva bronzové oštepky a kosáky z mohyly, ktorá dnes nie je identifikovaná, ďalšie nálezy sú z doby bronzovej, halštatskej a rímskej. Pri výkopoch pre železničnú stanicu sa našli

fragmenty keramiky z doby halštatskej a rímskej a pri zemných prácach pre širokorozchodnú železničnú trať sa našla keramika z neolitu, eneolitu, halštatu a stredoveku. Tiež v tejto oblasti evidujeme otomanské pohrebisko a chatu z doby rímskej. Najvýznamnejšou pričlenenou obcou do Valaliky je obec Košťany, v ktorej sa v roku 1960 realizoval záchranný výskum pohrebiska zo staršej doby bronzovej, odkrylo sa 18 hrobov s bohatým inventárom, a toto pohrebisko dalo názov tzv. koštianskej skupine. Pri koštianskom cintoríne sa našlo osídlenie z doby kamennej, eneolitu, halštatu a doby rímskej. Evidujeme tu aj dva slovanské hroby. V polohe *Fárske zeme* sa našli v rokoch 1961 a 1962 neolitické sídliskové objekty z doby halštatskej, objekty z doby halštatskej a rímskej a 54 hrobov koštianskej skupiny. Juhozápadne od cesty Všetehsvätých – Košťany v polohe *Koscelné* sa našlo 35 hrobov, z toho 4 žiarové z 8.-9. stor. a patria k slovansko-avarským pohrebiskám. O dvadsať rokov neskôr sa tam našlo ďalších 76 hrobov, z toho jeden žiarový. Počas výskumu pre kanalizáciu vo Valalikoch bolo v roku 2015 nájdené aj germánske pohrebisko.

Severne od Strategického územia sa nachádza obec Košice – Šebastovce, v ktorej bolo objavené v polohe *Lapiše* pohrebisko z neskorej doby kamennej: 42 hrobov. Pohrebisko bolo čiastočne prevrstvené osadou z doby bronzovej a staršej doby železnej ako aj slovansko-avarským pohrebiskom, kde bolo preskúmaných 390 hrobov, datovaných do 8.-9. storočia. Tiež tu evidujeme osídlenie od neolitu, doby bronzovej, halštatskej a stredoveku.

Západne od plánovaného strategického územia Valaliky sa nachádza obec Haniska, kde sa pri prieskume našli zlomky keramiky pravekého rázu, ktoré nemožno bližšie časovo datovať, a v roku 1950 tu bola prekopaná mohyla, ktorej presná poloha (severne od obce Haniska) nie je známa. Juhozápadne od stavby v polohe *Domb* boli odkryté tri kostrové hroby z 13. – 14. storočia. V okolí sa nachádzala keramika stredovekého rázu. Sú odtiaľ známe aj zlomky keramiky z doby bronzovej a halštatskej. Počas štátneho dohľadu na stavbe rodinného domu severne od obce sa v profiloch výkopov pre základové pásy našli zlomky pravekej keramiky. Mohylové násypy z katastra Hanisky sa tiahnu na terase nad pravou stranou cesty z Košíc do Sene, sú známe od minulého storočia, a nové mohyly vidieť aj na satelitných snímkach v miestach navrhovaného budúceho Strategického územia. V obci Haniska, v jej záhradách a priľahlých roľiach, bolo objavené pilinské žiarové pohrebisko, počas prieskumu sa odkrylo jedenásť hrobov s výraznou keramikou. V tomto katastrálnom území je evidovaný rad archeologických nálezísk, dokladajúcich osídlenie tohto územia od staršej doby kamennej. Počas archeologického výskumu v roku 2013 pre verejné inžinierske siete a komunikácie pre IBV Kertešňa a zriadenie VN, NN a TS pre IBV Kertešňa, ktorý sa vykonal na minimálnej ploche stavby, sa preukázala existencia novej, dosiaľ nepoznanej archeologickej lokality. Boli preskúmané tri sídliskové objekty z doby rímskej, a tiež boli zistené archeologické nálezy z mladšej až neskorej doby bronzovej, vrcholného stredoveku a mladšieho novoveku. K unikátnym nálezom patrí kompletne zachovaná bronzová spona z 3. – 4. storočia. K dnešnému dňu tieto nálezy z Hanisky stále pribúdajú, a preto je možné predpokladať, že sa zachytia aj pod touto stavbou.

S ohľadom na rozsah predmetnej stavby správny orgán určil spôsob realizácie záchranného výskumu formou dvoch etáp. Počas prvej etapy bude realizovaný rozsiahly predstihový sondážny archeologický výskum na celom území, dotknutom výstavbou, realizovaný hlavne v miestach budúcich stavebných objektov: hál a inžinierskych sietí. Druhá etapa sa bude realizovať po ukončení sondážneho výskumu a doskúmaní všetkých zistených nálezových okolností. Výskum počas druhej etapy bude realizovaný formou archeologického dozoru, t. z. za neustálej prítomnosti archeológa počas všetkých zemných výkopových prác pre všetky stavebné objekty, ktoré vyžadujú zásah do zeme, a to najmä pri sťahovaní ornice, pri výkopoch pre základy, trasy inžinierskych sietí, ako sú elektrické a vodovodné prípojky, vetvy kanalizácie a nové komunikácie. Počas výkopových prác alebo po dosiahnutí povolenej stavebnej hĺbky archeológ zdokumentuje vybrané reprezentatívne úseky odkrytých zemných profilov so zameraním na charakteristickú lokálnu stratigrafiu odkrytých historických antropogénnych vrstiev. Podmienky vykonania výskumu môžu byť počas jeho realizácie doplnené, príp. upravené podľa aktuálnej nálezovej situácie počas štátneho pamiatkového dohľadu zamestnancom správneho orgánu.

Zoznam právnických osôb, oprávnených na vykonávanie archeologických výskumov, sa nachádza na Krajskom pamiatkovom úrade Košice a na internetovej stránke Ministerstva kultúry SR www.culture.gov.sk v kolónke zoznamov a registrov.

Podľa § 126 odseku 1 stavebného zákona rozhodne stavebný úrad len po dohode, prípadne so súhlasom dotknutého orgánu štátnej správy, ktorý môže viazať súhlas na splnenie podmienok, zodpovedajúcich uvedeným predpisom. Krajský pamiatkový úrad Košice týmto rozhodnutím vyjadril súhlas k územnému a stavebnému konaniu a súčasne stanovil podmienky tohto súhlasu. **Podľa § 126 odseku 1 stavebného zákona Krajský pamiatkový úrad Košice žiada, aby sa toto rozhodnutie stalo súčasťou územného a stavebného povolenia, keďže podľa § 140b odseku 1 stavebného zákona je záväzným stanoviskom stanovisko, vyjadrenie, súhlas alebo iný správny úkon dotknutého orgánu.**

Poučenie

Proti tomuto rozhodnutiu sa môže účastník konania v súlade s ustanovením § 53 a § 54 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov odvolať na správnom orgáne, ktorý rozhodnutie vydal, t. j. na Krajskom pamiatkovom úrade Košice, Hlavná 25, 040 01 Košice, v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia. Toto rozhodnutie je po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov preskúmateľné súdom.

Ing. Kristína Markušová
riadiateľka
Krajský pamiatkový úrad Košice

Doručuje sa

1. MH invest II, s. r. o., Trnavská cesta 100, 821 01 Bratislava IČO: 5002150

Na vedomie

1. Krajský pamiatkový úrad Košice, na založenie od spisu